СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 37. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 17-го лютого 1941. No. 37. Jersey City, N. J., Monday, February 17, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПЕРШИЙ ВІДЧИТ ПРО УКРАЇНУ НА КОЛЮМБІЙСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ

НЮ ЙОРК. — Заходами Колюмбійського університету і У. Н. Союзу минулої пятниці вечором відбувся перший з серії відчит на українські теми в університетській гали Скермергорн. Приявних було понад двісті осіб, серед них багато корінних американців неукраїнського походження, серед них проф. Робінсон і інші. Відчит виголосив професор Ейльського університету Юрій Вернадський, на тему — доба Богдана Хмельницького в українській історії. Проф. Вернадського представив професор Кларенс Манінг, виконний голова університетського департаменту східно-европейських мов. По відчиті ставили чисельні запити, на що докладчик давав вичерпні відповіди.

ПОДВОЄННЯ ВИРОБУ ЛІТАКІВ.

ВАШИНГТОН. — В урядових колах говорять, що в січни ц. р. продукція літаків зросла два рази в порівнанню до продукції в січни минулого року. В цім місяци вироблено 1,002 літаки, в тім коло 60% боєвих, решта навчальних. Та виріб літаків ще далі знаходиться в початковій стадії, в якій приготовляють і уставляють машини до виробу, але самих літаків ще не виробляють. Щойно з початком наступного року виріб піде повним темпом, тоді число 50,000 літаків, яке заповів президент Рузвелт можна буде справді осягнути.

ПРЕЗИДЕНТ СПИНЮЄ СТРАЙК.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт на основі закону праці на залізничих лініях, стримав страйк на залізничій лінії Рутлан, що сполучує стейти Вермонт і Ню Йорк. Залізничі робітники застрайкували тому, бо згадана залізниця обтяла їм на ... страйк відкладається на протяг 60 днів.

ЗРІСТ МІЛІТАРНОЇ СИЛИ.

ВАШИНГТОН. — Міністерство війни тихцем виробляє пляни, щоб приготувати касарні, зброю, однострої і інші потрібні речі для армії, що складалась з чотирьох міліонів вояків. Вже незадовго американська армія осягне число півтора міліона вояків.

„ЛОВЧЕН" НА ЧОРНІЙ ЛІСТІ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорські комуністи, які створили комітет в Америці і збирають гроші, щоб спровадити кілька тисяч комуністів з Франції до Америки, знайшлись знов у клопоті. Недавно з цього комітету виступила пані Рузвелт і чимало високо поставлених осіб тому, що переконались, що цілий той комітет в руках комуністів. А тепер британські власти заявили, що корабель „Ловчен", наємний тим комітетом в ціли перевозу комуністів з Европи до Америки, є в них на чорній лісти. Себто воєнні кораблі, знайшовши його на широкім морі, готові наробити йому чимало клопоту.

БУДОВА КОРАБЛІВ.

БОСТОН. — В будівельних доках Нової Англії в теперішню пору будуються 167 воєнних кораблів ріжного сорту, вартости одного біліона долярів. Крім того будуються воєнні кораблі в портах полудневих стейтів і на західнім побережу. Морська комісія водночас закінчила контракти з ріжними фірмами на будову 200 торговельних кораблів. Для них будуються нові доки.

ГОТУЮТЬ ВЕЛИКІ МАНЕВРИ.

НЮ ЙОРК. — Командант першої армії, ґенерал Дром, заявив, що цього літа згадана армія відбуватиме на широку скалю військові маневри, в яких візьмуть участь найріжнородніші воєнні машини і 300,000 вояків.

ПОТЯГАЮТЬ КОМПАНІЇ НА ПЕРЕСЛУХАННЯ.

ВАШИНГТОН. — Декілька компаній, які виробляють тайні інструменти для літаків, при помочи яких з літака можна добре вцілити бомбами, дістали судове завізвання, щоб явились разом зо своїми книжками і документами, щоби ствердження, чи не мають вони часом звязків з якимись чужими фірмами. Бо є підозріння, що ті фірми мають ріжні контрактові зобовязання з чужими краями, зокрема з Німеччиною і шляхом тих контрактів можуть витікати з Америки ріжні тайні винаходи.

ПОПУЛЯРНА ФІЛЬМА.

НЮ ЙОРК. — Найпопулярніша фільма, яку досі вироблено в світі, є „Ґан вид ди винд", (Пішло з вітром). Дотепер цю фільму побачило 30 міліонів осіб. Та це ще не кінець. Та фільма щойно недавно випущена для загалу по уміркованих цінах.

БАЖАННЯ ЗЛАГІДНИТИ НАПРУЖЕННЯ НА ДАЛЕКІМ СХОДІ

Новий японський амбасадор Кічісабуро Номура зложив візиту президентови Рузвельтови й опісля мав з ним 20 хвилин сердечної розмови. Замітне те, що амбасадора впровадив до кабінету Рузвелта не шеф протоколу, як це принято американським звичаєм, тільки сам секретар стейту Кордел Гол. Тим виявлено японському амбасадорови велику честь. Розмова була дуже сердечна, бо адмірал Кічісабуро Номура є давним приятелем президента Рузвелта, а також прихильно відноситься до Америки і за всяку ціну бажав би задержати з Америкою дружні відносини. Приїхавши кілька днів тому до Америки він на вступі заявив, що нема ні одного такого спірного питання між Японією і Злученими Державами Америки, якого не можна булоб полагодити мирно. Він висловив надію, що все вдасться полагодити мирно.

Президент Рузвелт пішов назустріч цьому бажанню японського амбасадора і зо свого боку перед журналістами пару днів тому заявив, що ситуація на Далекім Сході не є аж так загострена, щоб побоюватись негайного вибуху війни і що є можливості, що цеї війни взагалі не буде. Щодо поновного заклику з боку конзулярних урядників, щоб американські громадяни вертали домів, то це було лиш повторенням того, що було вже в листопаді минулого року.

Водночас з тим у сенаті сенатор Вайлі поставив внесок, щоб покликати на переслухання сенату секретаря Кордела Гола, щоб той сказав, як властиво мається справа на Далекім Сході? Чи це тільки війна нервів, яка має за ціли погрозами змусити противника до уступок, чи може це дійсно підготовка Японії вдарити на Далекім Сході в той момент, коли держави „осі" зачнуть свій наступ на Британську Імперію в Европі і Африці?

СЕНАТ ТАКОЖ ПІДВИЩИВ ГРАНИЦЮ ЗАДОВЖЕННЯ

Подібно як палата представників, сенат також ухвалив без довших дискусій границю державного задовження з 49 до 65 біліонів долярів. Підчас дискусії вийшло на верх, що державна скарбниця вже перейшла границю 49 біліонів, а то тому, що конгрес уповноважнив скарб видати спеціяльні оборонні марки на суму чотирьох біліонів долярів. Критики адміністрації говорили, що при теперішніх видатках границя ця замала і треба буде скоро знов її підносити. Проурядові кола говорили, що вистарчить цеї границі до половини наступного року.

ГІТЛЄР ЗАЧНЕ ВЕСНЯНУ КАМПАНІЮ ТАКИ З БАЛКАНУ, НАТИСКАЮЧИ НА ГРЕЦІЮ

Таке є переконання у всіх столицях балканських держав. Хоч дехто припускає, що ще навіть тепер це не є певне, бо націстівська пропаганда звичайно поширює такі вісти, якими закривається властиві пляни Німеччини. І це є можливе теж і тепер. Та рухи німецьких військ вказують на те, що щоб де не сталось під воєнним оглядом, таки повинно прийти до німецької воєнної інтервенції на Балкані, якщо Німеччині не вдасться наклонити Грецію до замирення з Італією дипльоматичним шляхом, на що нема ніяких виглядів.

З ВОЄННИХ ФРОНТІВ В ЕВРОПІ Й АФРИЦІ

Грецькі звідомлення подають, що по кількадневній перерві грецькі війська знову перебрали в Альбанії офензиву в свої руки, пішли вперед і забрали в полон значне число італійських вояків, при чому помагали їм британські летуни. Ті останні успішно бомбардували альбанські пристані Вальону і Дураццо. В Африці британці посуваються в італійським Сомалі, а в Еритреї ідуть далі завзяті бої, бо італійські частини пробують ставити завзятий опір. Британська кампанія в Еритреї потриває мабуть довше, бо там терен гористий і злі дороги, що є корисне для тих, що бороняться перед наступом, себто в тому випадку — італійцям.

Герберт Метюз, американський кореспондент, подає з Риму, що італійське воєнне звідомлення доносить про британських парашутистів, що злетіли на італійську землю в Калябрії й були зловлені. Комунікат каже, що це перший раз пробували британці скинути з літаків парашутистів для саботажних і розвідочних цілей, себто в першу чергу до нищення комунікаційних засобів і гідроелектричної стації в Калябрії, що має бути найбільшою в світі. Не знати тільки, коли їх зловлено. Чи зараз, як злетіли на італійську землю, чи кілька днів пізніше. Парашутисти мали злетіти на землю там, де є гориста територія, яка дуже добре надається на те, щоб скриватись.

ВИБУХ ГАЗУ В САВТ ФІЛЯДЕЛЬФІЇ. — Пять осіб згинуло під румовищами цих домів, а число ранених виносить коло тридцять. Поліцай Джеймс Кларк урятував кілька осіб по першому вибуху, але сам згинув у другому.

НІМЕЧЧИНА НАМАГАЄТЬСЯ ПЕРЕТЯГНУТИ ЮГОСЛАВІЮ НА СТОРОНУ „ОСІ"

ЛОНДОН. — Британські політичні кола пильно слідкують за подіями на Балкані, зокрема за новими дипльоматичними потягненнями Гітлера. Для них Румунія є вже втрачена в тому змислі, що вона вже є під німецькою окупацією. І нема надії, щоб Болгарія ждала інша судьба. Залишається ще Югославія. Саме вона була предметом нарад Гітлера з югославським премієром Цветковичем і югославським міністром заграничних справ Марковичем. Комунікат, який видано по нарадах, не дає ніякого вияснення, бо є тільки одною великою фразою, коли подає, що „наради ствердили традиційну приязнь обидвох держав". Відколи та приязнь стала „традиційною", тяжко догадатися, бо історія ще такого не занотувала. В Білгороді твердять, що наради тривали три години, але не прийшло до ніякої згоди, себто не заключено ніякої умови, а тільки югославські представники представили Гітлерови свої вимоги у звязку з „новим порядком" в Европі. Очевидно ішло тут про те, яку ролю відграватиме в тому „порядку" Югославія. З німецького боку представлено Югославії цілком певно німецькі вимоги у звязку з воєнними подіями на Балкані. Більше як певно, що Німеччина наставала на те, щоб Югославія дозволила, подібно як і Болгарія, на перемарш німецьких військ, або принаймні на перевіз воєнних матеріялів. При тому, як надіються, Німеччина обіцяла Югославії за те певні територіяльні зиски на випадок, як виграє війну.

РУМУНІЯ — ВОРОЖИЙ КРАЙ ДЛЯ АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — Супроти Румунії будуть тепер примінені з британського боку всі ті міри, що їх приміняється до країв, що є з Британією у війні. З ... представники, як теж велике число британців, що жили в Румунії десятки літ. При тому не обійшлось без трагічних сцен, включно до самогубства. З Лондону виїхала знову частина румунського посольства. Друга частина до Румунії не поверне, а зачне акцію в обороні Румунії, а проти німецької окупації краю, опираючись на Велику Британію.

ВЕЛИЧЕЗНІ НІМЕЦЬКІ ВТРАТИ.

ЛОНДОН. — Британський міністер без теки, Артур Ґрінвуд, сказав британським промисловцям, що Велика Британія завдає німецькому промислови 50 разів більшу шкоду ніж Німеччина завдає британському. Казав, що дехто думає, що його твердження є тільки „побожним побажанням", але так не є. Це є дійсна правда.

БРИТІЙСЬКІ ВТРАТИ В МОРЯКАХ.

ЛОНДОН. — Адміралїця подає, що від початку війни Велика Британія понесла на морі такі втрати в людях: 3,444 вбитих, 79 померших з інших причин, 2,669 ранених і 114 полонених. Крім того нема вісти про 6,040 осіб.

СОВЕТИ ДАЛІ ОБДУРЮЮТЬ.

СОФІЯ. — Хоч Болгарія має офіційне повідомлення, щоб сама за себе дбала, бо Совети не годні її в нічому помогти, то це не перешкаджає советським агентам розпускати ріжні вісти про якісь „рухи советських військ", чи там „советської воєнної фльоти на Чорному морі". Очевидно, що про те не можна нічого близче сказати, бо, кажуть аґенти, це „тайна". Як і тайна те, проти кого ті „рухи" звернені. Ту останню „тайну" аґенти тихцем коментують так, що це — проти Гітлера. Та біда, що вже ніхто в Болгарії в таке не вірить.

НАЦІСТИ Й УКРАЇНА.

СОФІЯ. — Кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс" (Сулцберґер) подає, що самі націсти розпускають слухи про їхній евентуальний похід на Україну і Кавказ. Кажуть, що розпускаючи таке, вони хочуть особливо зєднати для себе населення Румунії, бо в випадку націстівського походу проти Советів, себто на Україну, Румунія, як кажуть націсти, одержалаб назад Басарабію. Націстівська пропаганда має ще представляти ту справу так, що Німеччина мусить передом, заки піде проти Советів, виграти війну на Балкані.

СОВЄТСЬКО-МАДЯРСЬКЕ ПОЛУЧЕННЯ.

БУДАПЕШТ. — Офіційно проголошують, що з днем 15. березня буде отворений залізничий рух між Мадярщиною і СССР. Будуть отворені три залізничі шляхи, що переходитимуть через Карпати, а сходитимуться у Львові.

МАСОВІ АРЕШТИ В РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ. — Досі арештовано в Румунії коло 7,000 членів Залізної Ґвардії за участь у повстанню. Деяких уже засуджено на тяжкі кари.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПОЛЬСЬКА ПРОТИУКРАЇНСЬКА ПРОПАҐАНДА

(1) Виходимо зо заложення, що те, що діється на українських і польських землях в Европі, є такою великою траґедією, що булоб злочином, як з українського так і польського боку, не вдуматись у ту траґедію основно й глибоко та не добачити того, що українсько-польський конфлікт є таки траґічним як для України так і Польщі. І то траґічним з огляду на те, що добиває державницько-самостійницькі аспірації українців і поляків, як теж тому, що така взаїмна боротьба, яка існує між українцями і поляками, дає змогу стороннім чинникам вмішуватись у згаданий конфлікт і використовувати його для своїх інтересів.

Ось так стара Австрія віддала свого часу польській шляхті панування в Галичині. Скільки то треба було українському народови зужити сил на боротьбу і скільки крови проляти при виборах, чи навіть на університеті, щоб добитись сяких таких прав. Поляки були упривілейовані, а за те їхня шляхта, себто їхній провід, зложили австрійському цісареви відому заяву: „При тобі, пане, стоїмо і хочемо стояти!" Ось ту польську вірність здобув собі австрійський цісар коштом українського народу. І так, українською кривдою окуплено польсько-австрійську згоду. Та що тим поляки осягнули, коли глядіти на те з історичної перспективи? Які були овочі того політичного осягу, позбавленого моралі й справедливости? На те можна тепер сміло відповідповісти, що нічого не прийшло полякам з того, що вони були „панами", що сиділи на коні. Навпаки є шкода. Бо без австрійського „добродійства" вони таки булиб змушені шукати з українцями якоїсь справжньої розвязки польсько-українських відносин. А так, уповаючи на ласку Відня, розправлялись з українцями при помочі жандармів чи тої деморалізації, яку вони пробували внести між український нарід, перетягаючи на свою сторону продажні одиниці, ласі на шмат ковбаси, або декого з людей порядних, але політично наївних, не визнаючихся на польських хитрощах.

Та спитайте нас: чому ми те все нагатуємо? Отже тому, що є поведена з Лондону польська пропаґанда, яка намагається писати про якесь „упривилейоване" становище українців під німецькою окупацією. І то на те, щоб таким способом підко- [illegible] України і створення з неї самостійної держави. Ось та польська пропаґанда заставляє нас подати правдивий і яскравий приклад з часів австрійсько-польського панування дійсної упривилейованої політики, яку вели в Австрії поляки супроти українців, своїх братів-словян, щоб сказати, що вона була недоцільна, аморальна й погубна. І подібною булаб також і політика українців супроти поляків, колиб хто з українських провідників, опинившись тепер у Польщі під Німеччиною, робив з німцями угоду на такий лад, як її робили польські пани з Австрією. Та ми не віримо, щоб український нарід міг мати щось спільного з таким пактом навіть тоді, якби трапився хтось, що був би склонний це робити. Та наразі не маємо навіть права припускати, що щось таке існує. Зате припускаємо, що націська влада на західньо-українських землях під німецькою окупацією певно змагає ріжними способами до того, щоб піддержувати вічну прірву між українським і польським народом. І звідси походять ось ті дрібні речі, з яких нерозумна польська пропаґанда робить „привилеї" для українців, ревно допомагаючи німцям ятрити і без того глибоку рану.

НІМЕЦЬКО-ФРАНЦУЗЬКІ ВІДНОСИНИ І УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ У ФРАНЦІЇ

(Надіслане з Европи).

Французькі політичні кола означують їх як відносини переможців до переможених. Але це зовсім не значить, що Франція здалась цілком на ласку переможців, які можуть робити, що хочуть, в її окупованій і неокупованій частині. Капітуляція Франції не безумовна, і французький уряд стежить пильно і домагається рішучо, щоб умовини завішення зброї додержувано. Головною з цих умовин є очевидно те, що Франція яко така ніякої дальшої участи у війні ані активно, ані пасивно не бере. Конкретно це значить, що німецька військова влада може користати з окупованої території Франції, її дібр і уряджень для продовження війни, але не з активної чинности її населення в обсязі самої збройної боротьби. Отже німці можуть користати з шляхів получення, з портів, з фабрик для виробу військового матеріялу, в яких працюють французькі робітники, але не можуть уживати їх навіть для праць на фронті.

Суверінітет французького уряду в неокупованій частині Франції в межах умовин завішення зброї формально властиво не є обмежений, та фактично його самостійність залежить в значній мірі від ріжних чинників внутрішнього і зовнішнього характеру. Що до перших, то треба безсторонньо визнати, що маршал Петен зо своїми ближчими співробітниками зробив все можливе, щоб осягти національну єдність французького громадянства і таким чином усунути кожну можність чужого втручання шляхом впливу на ті чи інші політичні кола. Це він осяг перед усім [illegible] ціональні елементи, головно комуністичні.

Деякі орґани світової преси не могли зрозуміти потягнень маршала Петена. Але сучасний розвиток воєнних подій доводить, що становище Петена оправдане. До цього переконання приходять мабуть і колишні союзники Франції, оскільки це можна посуджувати з преси і радія. Додержуючи твердо умовин завішення зброї Петен може жадати додержання їх від противної сторони. В звязку з сучасним перебігом війни в Африці, не бракує в пресі повідомлень про бажання німців мати до розпорядимости французькі порти Середземного моря, щоб поширити війну через Еспанію на французьке Мароко і т. і., себто основно змодифікувати сучасні німецько-французькі відносини. Перевірити ці відомости нема розуміється ніякої можности, і можливо, що їх поширюється лише з наміром відхилити увагу противника в бажаний напрямок. Та виглядає, що французький уряд спротививсяб плянам цього роду. І він має в руках поважні засоби для цього.

Те, що зветься в европейській пресі німецько-французьким „співробітництвом" є наразі потрібне як для одної так і для другої сторони. Німців воно звільняє від необхідности тримати окупаційні залоги по цілій Франції і дає можність користати спокійно з господарських засобів окупованої території. Знову французи переводять господарську і суспільно-політичну відбудову вільної території і улекшують становище населення окупованої. Та вирішальну ролю в німецько-французьких відносинах грають французькі кольонії, передусім в Африці, де перебуває й частина французької армії та фльоти. Вони не беруть участи в продовженні війни, слухаючи уряду маршала Петена. Колиб цей уряд зник наслідком окуповання цілої Франції, французькі кольонії взялиб участь у війні по боці Великобританії. Це знає теж і німецький уряд. Тому можна сподіватися, що ані Франція ані Еспанія, німецькими базами для провадження війни в Африці не будуть. Та те тільки здогади!

Значіння української еміґрації в Франції виринулоб тоді, колиб збільшувались протикомуністичні і протимосковські настрої у Франції та [illegible] противенства. Роля української еміґрації у Франції може бути тим більшою, що вона справді може бути взірцем для інших своєю національною свідомістю і перед усім чинністю, про яку свідчили між іншим цілі шпальти з виказами її датків на визвольну акцію в її тижневику. Відновлення української преси в Франції, повинно бути справою не лише української еміґрації у Франції, а й в цілім світі. Відбудова українських орґанізацій у Франції тим потрібніша, що вони творилиб там найбільший український осередок в Европі поза межами СССР і воюючих держав.

Але ранійш ніж говорити про майбутні можности національної української чинности у Франції, треба мати на увазі незвичайно тяжке становище переважної більшости українців там, а специяльно в неокупованій смузі. В окупованій частині господарське становище українців на загал тому лекше, що робітники лишилися в більшости випадків при своїй роботі. В неокупованій же частині Франції переважна частина українців втратила свою працю, бо й для самих французьких робітників її бракує; праці розпочаті урядом, щоб дати якийсь заробіток безробітним французам і українцям та іншим чужинцям, що з Франції виїхати з тих чи інших причин не можуть, як поляки, еспанці, італійці, москвини і інші, дуже тяжкі і розуміється дуже зле оплачувані, це переважно будови шляхів. Значна частина українців мусить жити з родинами в неопалюваних бараках, тоді як морози навіть на півдні Франції, наприклад в Тулюзі, сягали до 14 ступнів Цельзія. Палива бракує, та й не багато еміґрантів має можність його купити. Кількости раціонованих засобів поживи просто зникаючі, крамниці порожні, ціни на деякі засоби поживи зросли в 6, 8 а навіть 10 разів.

Інтернаціональні допомогові організації намагаються розуміється подати поміч населенню неокупованої Франції без ріжниці національностей, але вона зовсім невистарчальна. Про те, що робиться з українського боку, щоб допомогти землякам у Франції, не згадую окремо вже тому, що подати докладне справоздання до преси про це є справою тих українців, які допомоговою акцією займаються. Їх справою є також закликати шляхом преси українське громадянство до дальшого збільшення допомоги. Але обовязком преси є також звернути з цеї нагоди увагу українського громадянства на те, що не зо [illegible] якоїсь держави, причини майже елементарного лиха, яким є війна, перебуває невеличка частина нашої нації в умовах життя, в яких від двох десятків років перебуває переважна частина її лише наслідком московського хижацтва. На це не лише треба звернути увагу, а й стало памятати це та робити з цього кожного разу належні висновки.

Не питаємося, чому маємо нести допомогу кільком десяткам тисяч українських родин у Франції, коли засоби політичної допомоги Україні під московським пануванням ще далеко не вичерпано, а навіть і не ужито їх в належних розмірах. Не питаємося саме тому, що наша еміґрація у Франції все брала у визвольній боротьбі дуже визначну участь, і візьме в найближчім часі тим більшу участь, чим більшу допомогу їй дати, щоб перебути теперішню тяжку зиму. Те, що терпить тепер українська еміґрація у Франції, дає їй відчуття того, що терпить українська нація під московським пануванням.

К. Волинський.

ПОЛЯКИ ПРО ЛИТОВЦІВ

Лондонська польська тижнита (літературна) ґазета „Вядомосці Польске", містить один уступ нової книжки-історії Станислава Мацкевіча п. н. „Історія незалежної Польщі (11-го листопада 1918 до 17-го вересня 1939)". Уступ цей відноситься до польсько-литовських взаїмовідносин. В ньому згадано про ті переходи, що їх обидва народи мали впродовж їх самостійницького життя.

Для нас цікаво пізнати дух автора, бо пише він цю книжку або бодай закінчує її, як можна сподіватися, вже по упадку Польщі. Саме тому деякі думки та погляди автора на литовську справу можуть нас дуже дивувати. Тим більше, що сам автор зазначує, що цілий литовський нарід ставиться до поляків з великим упередженням та з ненавистю. І є там повно докорів, чому то литовці не хотіли „стати" поляками, хоч поляки цього собі так дуже бажали.

Довідуємося, між іншим перший раз з польських джерел, що відома виправа ґен. Л. Желіговського на Вильно в жовтні 1920 р. не була ніяким „бунтом", як твердили польські офіційні кола, а прямо приказ Пілсудского забрати Вильно й округу і прилучити до Польщі. Польський автор твердить, що Пілсудскі хотів післати Желіговского ще дальше за Вильно, та мабуть страх, що скаже ще тоді сильна антанта, здержав Пілсудского від того кроку.

Як можна сподіватися, Пілсудскі мав щодо Литви таку саму політику, що й відносно України. Варшавська угода з 16-го квітня 1920 року між Україною й Польщею є тільки красномовним документом польських імперіялістичних цілей, тих самих, що [illegible]

Польський автор, як легко догадатись, складає всю вину на литовців, які не хотіли зрозуміти великих цілей Пілсудского, тому то по упадку Польщі в 1939 році недовго прийшлося чекати і Литві на подібну судьбу. На думку Пілсудского, як також самого автора, багато спільного лучить поляків і литовців разом, а головно релігія й спільна минувшина, як Ґрунвальд, Ядвиґа й т. п. Росія зо своїм православним, подібно як німці зо своїм протестантизмом, є чужі душі литовського народу. Але на велике здивування поляків, литовці менш боялися напів-диких москалів і брутальних німців як цивілізованих поляків. Ціла т. зв. литовська національна еманципація, це намагання визволитися від польських впливів, а ціла литовська політика за час її повоєнної незалежности, каже Мацкевіч, це протипольська політика, без огляду на те, що зо заходу й сходу чигали на Литву два дикі яструби.

Можна дивуватися ментальности п. Мацкевіча, який, як сам пише, походить з Виленщини і не може розуміти литовців. Та чи поляки тільки литовців не могли зрозуміти, коли ходить про неґативне становище до поляків? Чи українці не стрічалися з такими самими арґументами, що, мовляв, „українці не доросли як нарід, до держави, бо ніяк не можуть зрозуміти високої місії Польщі на українських землях"!

Мацкевіч твердить далі, що два державні мужі в повоєнній Польщі є відповідальні за польські політичні кордони: Роман Дмовскі є творцем західніх границь Польщі, а Йосиф Пілсудскі творцем східніх кордонів Річипосполитої. Тільки п. Мацкевіча бере великий жаль, що Пілсудскі не мав змоги відновити східні кордони Польщі з 1772 року (себто забрати ще яку половину Великої України). Одначе, каже автор, Пілсудскі відновив ту концепцію та за неї чинно воював з большевиками 1920 року.

Не мали [illegible] ще нема в Америці. Тому не знаємо, що в ній згадується про українців. Але вже на основі того, що автор пише про литовців, можна сподіватися, який буде підхід до українців.

Якщо польські діячі пишуть тепер спомини минулого, то в тому нема нічого злого, та якщоб ще й тепер підходили до будови „нової Польщі" по старій політичній рецепті, й для тої цілі пригадували дряхле минуле, то це булоб доказом такого великого політичного убожества, на яке таки нема вже ніякого ліку.

Зо всіх звізд, з виняткам сонця, Альфа Оріоніс посилає найбільше тепла на землю.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(19)

До королівщин належали ще Половці, згадані в сяніцьких судових книгах 11. травня 1444 р. з нагоди маєткових справ між Ковалем Яковом з Половців та його братом Андрієм, і також **Костарівці,** відкіля „прокуратор" Якуш став перед сяніцьким судом, пізваний 12. лютого 1435 р. Іваном Сопилем, кметем з Велеполя, і відкіля 22. квітня 1442 р. цілий ряд кметів заручив за свойого товариша, що до двох тижнів заплатить наложену на нього городську (замкову) кару. Сумежні **Попелі й Юрівці,** тепер Юрівці, належали до Миколи Пелки Юріївського, що 14. липня 1472 р. заставив Попелі і половину великого ставу в Юріївцях за 70 угорських золотих. В 1435 р. він придбав ще **Срогів,** (тепер Суґорів) і **Фаліївку** над потоком Рожевим.

Пакошівка і Лялин були дідизною трьох братів: Пакоша, Івана і Томка. Пакош записав 4. лютого 1441 р. своїй жінці Марґареті 120 марок посагу і віна на половині Пакошівки та обох Лялинів; опісля, 16. березня 1443 р. брати поділилися майном, при чім Пакошеви признали пять кметів в Руськім Лялині та частину Німецького Лялина від Дидні разом з лісами, починаючи від Грабівниці.

В долині Сяну, дальше на північ від Сянока, лежить село **Глумча.** В 1441 р. була пізвана перед сяніцький суд якась Ковалева з Глумчі, за котру заручив Дешко зі сусіднього села **Кінського.** Власником Кінського і села **Ютрилова,** теперішнього Витрилова, був Мал Антошевич, що 15 серпня 1439 р. продав половину цих сіл Петрови Смолинському старості, за 100 марок. Половину сумежної **Лодини,** „села в Сяніцькій окрузі", згаданої в сяніцьких судових записках вперше в 1442 р., продав 13 червня 1458 р. Юрій Чесикович з Букового Іванови Долинському, перемиському хорунжому, разом з лісами і островом на ріці Сяні. Село **Дидня** над безіменним потічком, лівою притокою Сяну, було осередком маєтности шляхотської родини, котра від цеї оселі приняла назву Дидинських. Їхні села **Теметів, Кремяна,** Видрна, Яблінка (село на захід від Дидні) записані в сяніцьких судових (книжках) актах вперше в 1464 р. і 1468 р., знову село **Букове,** теперішний Буків, на півд. від Березова, припало 28. листопада 1439 р. при поділі майна, наймолодшому з братів Чесиковичів, Юрієви, власникови села Лодини.

Дальше в стоковищи Вислока, над горішною Стобницею, правою притокою Вислока, стрічаємо село **Гумниська** в 1436 р., село **Гірки.** в 1464 р. та **Волю на кінці Гірок** (теперішню Горецьку Волю). Над Стобницею лежить також місто **Березів** з вісткою в 1447 р.; відтак **Стара Весь, Близне, Плосина Воля, Домараз, Яблониця** (тепер Польська), **Оріхівниця,** (тепер Оріхівка) і **Ясениця;** в 1454 р. подибаємо село **Ясеницьку Волю, Присітницю і Ґольцову.**

До Сяніцької округи належали оселі **Одриконь Вуглівка** (тепер Ванівка), **Котчина,** (тепер Корчина), **Скляри** на північ від Динова, **Кальтборн** (теперішня Комборня). Над потоком Високою лежала ще німецька кольонія Міхельсдорф, або **Михайлівка.** Між Ясеницею та Кальтборном повстала в XV. в. оселя Верхна Ясениця, яку відтак в 70-ти рр. стали звати **Кальтборнською Волею,** або Новим Кальборном; це теперішня Комборнська Воля. З цьогож часу походить також сумежне з Коросном село **Бялобжеґі,** заснована на німецькім праві. Ще пізнішого походження є село **Чорна Ясениця,** теперішні Чорноріки. На південний захід від міста Березова, між Стобницею та Вислоком, лежать села **Ясенів, Зминиця і Туре-поле.** Село **Трешнів** (зв. Черешнів), сусідний **Гачів,** (зв. первісно Гартсфельд) згадуються в 1457 р. Населення села **Місця, Рогів** та Любатівки працювало в 1445 р. при направі парканів на замку в Сяноці; в 1448 р. бачимо при тій роботі ще й населення **Вроцанки, Коростенка** та **Искриної Волі,** теперішньої Искрині. Містечко **Коросно** мало самоуправу на підставі маґдебурського права і підлягало вищому німецькому судови на сяніцькому замку. До осель, осаджених на німецькім праві належав також і **Суходіл.** Між коросненським війтом Петром та його сином Іваном з одного боку і радним м. Коросна з другого, велися довгі спори про ліси коло села **Щепанцової** та між Щепанцовою і селом Полянкою в 1451 р.

Північно-західню частину Сяніччини творили землі з оселями: **Бахір, Блажова, Вара, Весела,** (її приналежність до Сяніцької землі стверджує судова записка з 5. липня 1496 р.), **Волоше** (теперішний Володзь), **Гарта, Гижне, Годле,** (теперішні Годлі Склярські та Канчуцькі), місто **Динів, Диновець,** (теперішне Динівське передмістя), **Глодне** (теперішне Глудно), **Дубрівка** (тепер Старжинська), **Избиця** (ця оселя злилася з Издебками), **Издебки, Кулинківка, Липа** (теперішний Липник), **Лубно, Лясківка, Мощаниця** (теперішні Мощанки коло Гижна), **Невістка, Ноздрець, Пяткова,** Сідилська, Скляри, Уляниця, **Футомина** (тепер Футома) Ходорівка.

Важна для нас також судова згадка з 1. січня 1494 р. про села **Липовицю** (теперішний Липовець над Більчею, лівою притокою Ясельки) і **Тиляву** разом з містом **Дуклею,** коли саме Яків з Мендзигоржа, холмський кастелян, продав ці села за 800 угорських золотих Єронімови Кобилянському з правом викупу до 3 літ. Родина Кобилянських володіла цілістю дідичних маєтностей і королівщин в области горішньої Вислоки. Три брати: Єронім, Іван і Яків Кобилянські поділилися 25. травня 1487 р. в цей спосіб, що Єронимові припали дідичні маєтности в „Бецькій окрузі": Кобиляни, Драґанова, Сулістрова, Маковиська, Ґлойсце, Ліщини (коло Горлиць), передмістя Дуклі і по смерти матери Лепки, а з королівщин також в „Бецькій окрузі": Ленжани, Заленже, Ґоржиці і Маркушка — положені над Вислокою на північ від Жмигорода.

(Дальше буде).

ІТАЛІЙСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ БЕРҐОНЦОЛІ
(карикатура.)

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЧЕРЕЗ ОЧІ ЧУЖИНЦЯ

Говорив недавно тому представник одної південно-американської републики на бенкеті в Ню Йорку на тему потреби поширення культурних звязків серед американців.

Як приклад вузькости культурного виднокруга пересічного американця наводив він здивування американських дітей у віці 15 і 16 літ на вістку, що в південно-американських републиках, „понижче ріки Ґранде", є міста з високими будинками, залізницями й автомобілями.

Бесідник мав слушність, коли він закликав американців до „поширення своєї культури через пізнання культури південних сусідів, одначе чи не варта би звернутися з такою самою порадою й до сусідів „понижче Ріо Ґранде"? Чи нема там людей у такому віці, які не повірили би, якби їм розказати, що американці рішають усі справи револьверами?

ЧИ ЗНАЄМО И СЕБЕ САМИХ?

Зрештою, заки подивимося на чужі краї, чи не спитатися би, чи знаємо ми все про край, у котрому живемо?

Писав недавно один ґазетяр про свої спостереження в американській школі. Каже дівчина до своєї товаришки: „Дивись, що цей гарний фармер зробив цій курці. Він пішов до „Ей енд Пі" та купив їй яєць!"

Питалася вчителька другу дівчину, теж у Ню Йорку, звідки береться молоко.

„Корови їдять траву," відповіла дівчина, „і жують її, а потім випльовують у фляшки, і це молоко".

А як часто можна стрінути на вакації на селі, не хоче пити молока, бо воно від корови, а не з фляшки.

І чи можна цьому дуже дивуватися, що ми не знаємо обставин життя, відмінного від того життя, котре ми знаємо з власного досвіду?

ПОНИЖЕННЯ ЗНАННЯ

Писав недавно один американський автор про труднощі новочасного автора: нині американський автор, що хоче писати для мас, не може вже свобідно вживати порівнань зо старинної, грецької або римської мітольоґії, історії, літератури, як це міг автор кількадесять літ тому. Не може він навіть уживати свобідно прирівнань з Біблії.

Цими спостереженнями він хотів сказати, що довніше автор міг спокійно писати, бо давніше знання про ці річи було загально поширене. Нині автор не може писати навіть про мури ерихонські.

Дуже можливо, що справа дійсно так мається, одначе американський автор все таки має ще певну потіху; принаймії в тому, що підчас коли давніше число читачів виносило кількадесять тисяч, нині воно виносить кількадесять міліонів. Правда, давніше було лекше описувати якісь річи, коли до опису можна було вжити готових усім відомих порівнань зо старих книг, а нині треба довше попрацювати, щоб це саме висказати всім зрозумілою народною мовою, все таки коли цих можливих читачів є багато, оплачується попрацювати.

Зрештою, і рівень читачів не все остає низький. Через читання певна частина читачів виробляється, починає розуміти більше й більше. З часом рівень мас піднесеться до того, що й порівнання зо старинної літератури, грецької, латинської й еврейської, стануть немовби щоденним словом.

ВІД „ОБЄДНАННЯ"

Дня 12. лютого 1941 р. відбулись наради екзекутиви „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці", на яких обговорено основно те положення, в якому тепер опинилось „Обєднання", себто та народня установа, що вела самостійно на американському ґрунті на протязі несповна двох останніх десяток літ ту ріжноманітну, загально відому працю, що є обнята II. артикулом статута цеї орґанізації. У звязку з тими нарадами подається до загального відома наступне:

Як відомо, „Обєднання" приняло на останнім, себто Восьмім Конґресі, що відбувся 2. грудня 1939 року в Ню Йорку, резолюцію в справі скликання Всеукраїнського Національного Конґресу для створення Верховного Репрезентаційного Проводу Американських Українців.

Ідучи на найдальше ідучі уступки, згідно з побажанням делеґатів Восьмого Конґресу „Обєднання", щоб довести до зєднання американських українців, „Обєднання" відкликало заповіджений ним Всеукраїнський Національний Конґрес, і заявилося за скликання Конґресу Американських Українців, що відбувся в Вашинґтоні, дня 24. травня 1940 р., і на який вислало своїх делеґатів.

Конґрес Американських Українців покликав до життя Конґресовий Комітет, якому, згідно з 4. точкою принятої Конґресом резолюції, поручив між іншим „наладнати акцію тутешніх українських орґанізацій на допомогу державним змаганням України, на порятунок жертвам дотеперішньої й дальшої боротьби за її волю".

Як від[illegible]ни і „Обєднання", заявились за таке вирішення цеї справи і за повну підтримку акції Конґресового Комітету. Ось це вияснює, чому „Обєднання" від цього часу не вело самостійно ніякої такої акції, що зістала поручена Конґресовому Комітетови. „Обєднання" є надалі тої думки, що є в інтересі американських громадян українського роду, як теж і в інтересі української справи, щоб в теперішньому часі усі ті справи, що були поручені Конґресом Конґресовому Комітетови, були тільки ним виконані, та що це є обовязком усіх тих орґанізацій, що брали участь в Конґресі Американських Українців, щоб тому повинуватись, якщо народня справа не має на тому терпіти.

Зокрема „Обєднання" пригадує це тим орґанізаціям і особам, що є з ним у звязку, що усіх нас обовязує та постанова Конґресового Комітету, яка виключає зо звязку з Конґресовою Радою кожну центральну орґанізацію, яка як її член почала, або почне вести окремо акцію в політичних, або інших справах, яких наладнання Конґрес доручив Конґресовому Комітетови. Та постанова зобовязує, очевидно, і „Обєднання". І тому звертається увагу усіх тих орґанізацій, чи осіб, що є в звязку з „Обєднанням", що і їм не вільно вести окремо згаданої вище акції. Інакше вони перестають бути членами „Обєднання".

При тому хочемо надмінити, що всі ті обмеження не означають того, щоб навіть у тих обставинах не було ділянок, які не давалиб „Обєднанню" вільної руки, бо є і така праця, якої Конґресовий Комітет, можливо, не буде виконував. У тому напрямі є вже намічена деяка праця, але її виконання получене з грошевими видатками. Рішено, наприклад, приступити в якнайскоршому часі до видання анґлійською мовою Української Антольоґії, себто до видання книжки з перекладами вибраних творів найкращих українських письменників. Колиб громадянство поперло ту важну справу датками, то можнаб це скоро здійснити, бо все є вже готове, а також можнаб приступити до інших видавництв, які вже давно були а не появляються, бо брак фондів.

Отсей комунікат хотілиб ми закінчити тим, щоб візвати усіх своїх прихильників і ціле наше громадянство бути доброї віри і того переконання, що всі нам дорогі справи не занедбуються, та що є докладувані всі старання, щоб у тих так важких і складних часах вийти з положення з гідністю і заразом здати іспит зо свого політичного розуму і своєї відданости тим великим ідеям, які є підвалиною того краю, в якому живемо і якого є ми громадянами. Бо таким чином ми ще найкраще допоможемо теж і визвольним змаганням українського народу в Европі.

ЗА „ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

Микола Мурашко, предсідник. **Д-р Л. Мишуга**, секретар.

"OBYEDNANYE"
Post Office Box 122
Church Street Annex
New York, N. Y.

ПОЛКОВНИК РОБЕРТ МЕККОРМИК, — накладник газети „Шікаґо Трибюн", на переслуханні перед сенатським комітетом заграничних справ, противиться ухваленні закону про пожичку-аренду.

З ДНЯ

СИЛА ПУБЛИЧНОЇ ОПІНІЇ.

Публична опінія в демократичній системі відграє першорядну ролю. З нею рахуються всі провідники. Вона є джерелом суспільної динаміки, рушійним мотором, що веде націю в один бік, або другий.

Та це ще не значить, що провідники в демократичній системі даються в цілости вести за ніс публичній опінії й нюхають тільки „куди вітер віє". Широкий загал часто в своїх поглядах помиляється. Якби котрийсь провідник хотів виключно слідувати за настроями загалу, то він не був би провідником у повнім того слова значінню, тільки помелом загалу. Що більше, загал остаточно такого „провідника" відтрутив би, не зважаючи на це, що він сліпо слідував за забаганками загалу і хотів йому приподобатись.

ЗНАЧІННЯ МЕНШОСТИ.

Щоб розвязати цей парадокс — „провідник повинен відбивати настрої загалу, але настрої загалу нераз помилкові" — в демократичній системі створено опозиційну меншість. Ця меншість переконана, що більшість настроїв широкого загалу милиться. Отож, вона своєю витривалою і послідовною поведінкою освідомляє маси, переконує їх і вкінці творить з них більшість. Деколи зрозуміло, вона ніколи більшости не дібеться. Але вона до цього прямує.

Тому опозиційну меншість і ріжниці поглядів у демократичній системі так шанують. Вона є конечна для існування цеї системи. Без неї для демократичної системи грозять дві небезпеки: 1) тихий, автоматичний перехід до диктатури, де одна сторона, [illegible] ловік, всевладно рішає про все; 2) сліпе потурання загалови з боку демаґоґічних провідників, навіть у випадках, коли загал помиляється, й остаточне доведення загалу до безладдя.

ДЖЕРЕЛА ЕНЕРҐІЇ.

Недавно конґресмен Даєс, голова комітету розшуків неамериканських активностей заявив, що не є його завданням конкурувати з Федеральним Слідчим Бюром і в докладний спосіб розшукувати та доказувати певним людям провини супроти закону. Це річ інших чинників, зокрема Федерального Слідчого Бюра. Зате його завданням є звернути увагу публичної опінії на діяльність певних підривних чинників, які часто працюють у рямцях закону. Закон у демократичній системі є досить широкий і свободолюбний. В нім можуть знайти формальне покриття і шкідливі чинники. Отож комітет Даєса має за завдання розкрити діяльність тих шкідливих чинників і звернути на них увагу суспільности. На тім кінець. Вже сама суспільність, знаючи про цю шкідливу роботу, має розправитись з тими шкідливими елементами.

ІНШІ ВИПАДКИ.

Таких випадків, в яких якийсь комітет, чи орґанізація, чи просто опозиція в законодатних чинниках, старається лиш звернути увагу суспільности на дану річ й цю річ у тім положенні залишити, можна подибати багато. До найчільніших справ цього гатунку належить „диктаторство" президента Рузвелта.

Ми бачимо, що кожний почин президента, який прямує до того, щоб збільшити його права, гостро зустрічає опозиція. Вона підносить закиди, що це крок до диктатури. Таке було колись із реорганізаційним законопроєктом, інспірованим у конґресі президентом, таке було з „пакуванням найвищого сусу", коли то президент змагав до резиґнації старих суддів і приняття на їх місце молодших, здібних інтерпретувати закони в світлі сучасних подій. Таке є нині, коли конґрес розглядає справу законопроєкту ч. 1776, на основі якого президент дістав би широкі права помагати ріжним чужим державам в їх війні. Противники кричать, що це певний і простий крок до диктатури.

ЩО ОПОЗИЦІЯ ОСЯГАЄ?

Та фактично опозиція дуже добре знає, що ті закони потрібні президентови. Нині змінливі напружені часи і всі народи по цілім світі стараються свої системи переорґанізувати і приміпити до тих подій і кріз, які маємо перед очима. Щоб справно виконати свої обовязки президент потребує більших прав, ніж їх мали президенти за мирних часів.

Проте опоненти зчиняють вереск. Чому? — Тому, щоб насторожити суспільну опінію, що ось у цім місці грозить небезпека диктатури. Після цього настороження навіть коли даний законопрокт перейде, небезпека диктатури далеко менша.

МОЖЛИВІСТЬ ДИКТАТУРИ.

Кожна свободолюбна суспільність мусить памятати, що нераз диктатура може прийти навіть проти волі того чоловіка, в якого руках опинились диктаторські права. Диктатура мусить прийти тоді, коли брак виробленої суспільної опінії на певні справи і суспільність не хоче на них реаґувати. Або коли є суспільна опінія, але розділена, роздроблена, антаґоністична, так що годі звернути суспільної енерґії до якоїсь корисної цілі. Тоді мусить наступити диктатура, щоб рятувати нарід від безпосередньої небезпеки безладдя.

Тому і про президента Рузвелта можна сказати, що він стане диктатором лиш тоді, коли американська суспільність затратить зацікавлення до своїх загально-народних справ, або коли заїла, партійна опозиція, чи кілька опозицій, роздробить загальну суспільну опінію до тої міри, що вона перестане бути для президента джерелом натхнення і джерелом енерґії для сповнювання його завдань, згідно з національними ідеалами й інтересами.

ЛЕНДОН ПЕРЕД СЕНАТОВИМ КОМІТЕТОМ ДЛЯ ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ.

КАРТА БОЇВ МІЖ АНГЛІЄЮ И ІТАЛІЄЮ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Вечір Колядок і Щедрівок.

В неділю, дня 19. січня відбувся у Філядельфії концерт, що прибрав назву „Вечір Колядок і Щедрівок".

Замітне в цьому концерті ось що:

1) Цей концерт влаштувала власними силами наша філядельфійська молодь, а це Злучені Хори ім. М. Лисенка, М. Шашкевича і Український Молодечий Хор, під орудою Степана Марусевича, та орхестра проф. П. Дубаса.

2) Публика виповнила галю та своїм святочним поведенням дала доказ, що між старшим і молодшим нашим громадянством є повна згода.

Не буду говорити про поодинокі точки концерту, бо всі вони були виконані взірцево. Чи це були виступи хору, орхестри, чи сольо-спів панни А. Тростянецької і М. Букатого — публика приймала їх бурею оплесків. А коли вся зібрана публика разом з хором загреміла „Бог Предвічний", то неодному слухачеви полились сльози. Наша молодь не тільки продовжає працю старшого покоління, але ставить її на вищім артистичнім щаблі.

І. Орляс говорив про нашу пісню, про любов до свого народу та просив старше покоління прийти молоді з допомогою в її культурній праці.

Д-р В. Ґалан, зазначив, що і серед нашої іміґрації „Нова радість стала", бо наша молодь дає нам приклад як вести культурну працю для свого народу. При цьому він надмінив заслуги біля орґанізації молоді нашого молодого артиста П. Захарчука, що прекрасно прикрасив концертову сцену, та п. С. Марусевича, як дириґента.

Публика приняла обох молодих провідників грімкими оплесками.

Бесідник згадав теж, що філядельфійська молодь перша дала почин до до зєднаної праці. Наслідки цього почину дали пречудні наслідки.

На закінчення концерту молодь влаштувала ще сценічний образ. А коли заслона схилилась, то ніхто не хотів лишити галі. Філядельфійська громада може бути дійсно горда, що має таку молодь. Та на цьому не кінець.

Як зовсім доцільно сказав д-р Ґалан у своїй промові, треба дати повну піддержку нашій молоді — в її культурній праці.

Дай Боже, щоб започатковані п. С. Марусевичом „Вечері Колядок і Щедрівок" поширились на всі наші громади. А ми, старші громадяне, приходім як оден на ці культурні виступи нашої молоді.

В. Г.

АРЧІБОЛД ВЕЙВЕЛ англійський ґенерал, що вславився своєю кампанією проти Італії в Африці.

РУЗВЕЛТ ҐРАТУЛЮЄ ПАДЕРЕВСЬКОМУ

НЮ ЙОРК. — Президент Рузвелт вислав побажання Іґнацови Падеревському з нагоди 50-літньої річниці його першого виступу в Америці. Рузвелт говорить, що ціла Америка повинна цей ювилей відмітити.

Цитрини можна держати свіжими кілька тижнів, а навіть кілька місяців, якщо їх вложиться до вузької посудини (слоїка) і зверху наллється холодної води. Воду належить змінити кожного тижня.

ХЕМІЯ НА УСЛУГАХ ГОСПОДАРСТВА

Ще за найдавніших часів пізнали люде, що ростина, коли живе та розвивається, спотребовує ріжні речовини, з яких будує свій організм. Ці речовини забирає вона з повітря й землі. Крім цього для життя ростин потрібно ще води та сонячного світла.

В середині минулого століття, коли поступ інших наук дозволив на буйний розвиток хемії, стала вона переходити поволі в усі царини суспільного життя, стала розсліджувати й умови життя ростин і тварин, та відкривати правила, за якими вони живуть. Уже в першій половині минулого століття хемік Лібіг, а за ним низка інших дослідників установили ці хемічні речовини-первні, без яких ростині годі обійтися. Вони дослідили, що ростина, живучи в землі на одному місці, споживає ці речовини з землі та згодом виснажує ґрунт до такої міри, що не дозволяє вже їй розвиватися як слід. Отже щоб ростина мала завжди потрібну кількість поживи, треба їй штучно до землі додавати, та ще заводити правильну сівозміну.

З усіх пожив, які ростина потребує до свого росту, найважніші, це хемічні сполуки трьох первнів: **фосфору, азоту й калію.** Найкраще булоб, колиб можна підпомагати ростині, уживаючи до угноєння таких речовин, де є заступлені всі ці первні. До цього найкраще придатний тваринний гній; адже це ніщо інше, як частки ростин, що змінилися під впливом гниття, а в цих частках завжди є ті первні, якими живилися ростини. Шляхом досліду, що сягає праісторичних часів, народ і без наукового приготовання знав, що гній це добродійство для ростин, а ще більше, знав, що чимкраще перегнитий гній, тим краще розвиваються ростини на ланах. Пізніше зуміли вчені вияснити це явище. В тваринному гною є всі поживні речовини, яких потребує ростина, одначе частина їх є в такому стані, що ніяка ростина їх до свойого організму не прийме. Тільки під впливом гнильних бактерій поживні речовини переходять у форму приступну для споживання ростини. Так само є й у тваринним світі, та й людина теж мусить мати відповідний харч і не може споживати потрібних їй речовин в якомубудь стані. От напр. людський організм потребує багато вапна й фосфору для будови костей, заліза для крови, сірки для білка, тощо. І ці речовини мусять бути подані людині в такому виді, щоб вона могла споживати їх без шкоди для здоровля. Вапно й фосфор людина споживає в ростинних і мясних потравах, хоч найбільше їх у костях; залізо й сірка теж непридатні до їди в тому природньому стані, в якому їх скрізь стрічаємо; сірку людина споживає в білку, а залізо в мясі і крові тварин.

На жаль, кількість гною залежить від числа домашньої худоби, а цеї є розміром замало, щоб угноїти природним гноєм усі лани. І тому, щоби піднести родючість ґрунту, а тим самим і щорічні врожаї, треба сягнути до іншого засобу, а саме до **штучних погноїв.** Штучні погної не мають у собі всіх поживних речовин, як природній гній. Кожний осібний погній має в собі одну, найбільше дві з трьох вищенаведених головних пожив; фосфору, азоту й калію. Тому треба їх уміло мішати, залежно від ростини, яку угноюємо, та від ґрунту. Але й природній гній є часом менше придатний до угноювання, між само мішане штучне угноєння. Це тому, що треба ростині дати його багато, щоби покрити недостачу якоїсь поживної речовини, а через це стає забагато інших, що звичайно шкодять урожаєві. Так оже, коли хочемо мати дійсно гарний вислід в урожаю, слід уживати штучних погноїв, які досліджує й доставляє нам — хемія.

Не кожна ростина споживає таку саму кількість речовин: одні споживають багато калію, як пр. овес, буряки, трава, тощо, інші багато азоту, як пшениця, жито. Тому вже здавна знали селяни, що треба щоразу змінювати засів і давніше, коли землі було багато, полишали лани облогом, щоби ґрунт міг набрати знову потрібних для ростин солей. Сьогодні це не потрібне: вивчення штучних погноїв та способу їх вжитку збільшує значно урожаї. Таке вивчення потрібне головно у нас, бо ми щодо цього стоїмо значно позаду інших народів. Важкі сьогодні господарські обставини не дозволяють використати як слід того добутку, що його дають нам штучні погної й саме тому селяни поволі повертають до тваринної господарки, щоби могти угноювати землю бодай природнім гноєм.

Відповідно до роду поживи, яку дають ростинам штучні погної, ділимо їх на фосворові, азотові й калійні. Крім цих погноїв споживає ростина ще інші речовини, які одначе находяться в доволі великій кості в землі і їх непотрібно додавати осібно. До них належить: вапно, гіпс, сіль, тощо. Звичайно ці черовини є домішані до деяких із головних погноїв, так що осібно розглядати їх не будемо.

(Кінець буде)

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БІЗНЕСМЕНІВ.

СЕЗОНОВА МОДА.

Кей Райт, сестрінка секретаря стейту Кордела Гола, показує свій костюм, що вона сама придумала на „сезон Велентіна".

ДЖІМІ ВОКЕР ЗНОВ РОЗВОДИТЬСЯ

НЮ ЙОРК. — Теперішня жінка бувшого нюйорського посадника Джімі Вокера покидає його і хоче розводу. Вона каже, що від коли Джімі знов повернув до політичного життя, вона, як його жінка, має стільки обовязків і клопотів, що попала в нервову недугу.

В НІДЕРЛЯНДАХ НЕСПОКІЙ

БЕРЛІН. — Самі німецькі джерела стверджують, що в Нідерляндах нема спокою. Між іншим помер там один нацист наслідком вуличної боротьби. Німецьке звідомлення каже, що згаданий нацист був „побитий 30 жидами". У звязку з тим націстівська влада взялась заводити в Амстердамі жидівське ґетто.

ПІДЕ АМЕРИКА ДО ВІЙНИ, ЧИ НІ?

ТОКИО. — Ось це є тепер питання, над яким тепер ломлять собі голову політичні діячі в Японії. І приходять до переконання, що вона мабуть таки не буде воювати, хоч дасть Анґлії всю можливу допомогу.

Перші залізниці в Злучених Державах послугувалися деревяними рейками, з тоненьким металевим кусником, прикріпленим зверха.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 5. лютого 1941. року померла в Карнеґі, Па., členиця сестрицтва св. Анни, від. 134., У. Н. Союзу,

КАТЕРИНА ДУДУСЬ.

Покійна походила зо села Вороблик, повіт Кросно, Галичина. До Українського Народного Союзу вступила 1926. року.

Прожила нецілих 59 літ.

Полишила мужа Василя, 5 синів, 2 дочки.

Похорон відбувся в неділю, 9. лютого, з церкви св. Петра й Павла при Джейн ул., при великім здвизі народу.

Нехай земля буде їй пером!

Анна Клим, секр.

Майже половину світового паперу виробляється в Злучених Державах, котрі теж є його найбільшим консументом; по них, на другім місці, що до виробу паперу стоїть Канада.

Одна пята земного суходолу є пустинею.

СЕ ВСЕ СОБАКИ. — Яка велика ріжниця між ріжними расами собак, видно найкраще на виставі собак. На виставі в Ню Йорку показано ці два типи: наліво, чіґвава, на право, спаніел.

ТАРЗАН, ч. 228. Визов.

DELIGHTED WITH HER NEW COMPANION, TARZEELA VOWED TO KEEP HIM WITH HER ALWAYS, AT ANY COST.

Захоплена своїм малим товаришем Тарзеля порішила в своїм серці ніколи з ним не розлучатись, хоч би що сталось.

KNOWING THAT YOUNG ANIMALS WERE ALWAYS HUNGRY, SHE LEFT TOMMY SAFE IN A TREE, AND SPED AWAY TO GET SOME MEAT!

Знаючи, що малі звірятка все голодні, Тарзеля пустилась на полювання, щоб Томови придбати якогось корму.

AFTER A LONG HUNT SHE MADE A KILL. AS SHE FLUNG IT TO A SHOULDER SHE WAS SUDDENLY CONFRONTED BY TARZAN!

По довшім часі їй вдалося сполювати добичу. Вона взяла газелю на плече і хотіла вже вертати назад. Але тут вона стрінула Тарзана.

"THE BOY— WHERE IS HE? I'VE COME FOR HIM!" THE JUNGLE LORD DECLARED.

Ставши віч на віч з дикою дівчиною Тарзан запитав: „Де хлопець? Я прийшов, щоб його забрати назад до табору".